

ПРЕРОДБА

**ТОМИСЛАВ
СЕРАФИМОСКИ**

— СЕРАФИМ

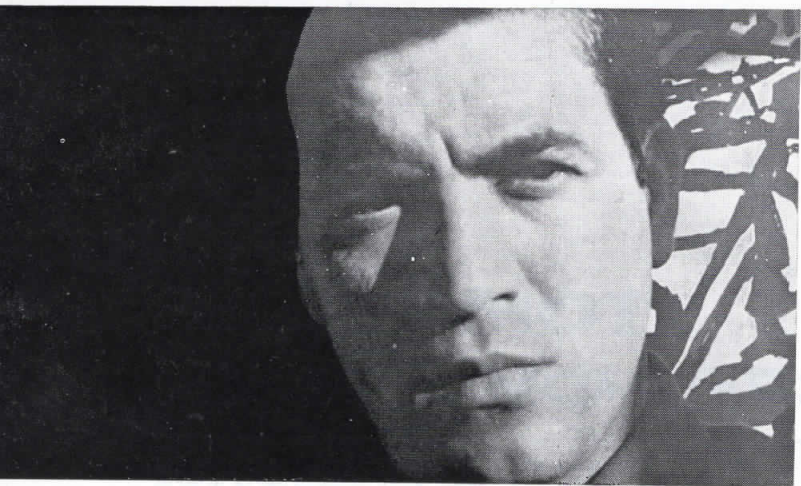
СКУЛПТУРИ И ЦРТЕЖИ

ЦЕНТАР
ЗА КУЛТУРА
И ИНФОРМАЦИИ
НА ГРАД
СКОПЈЕ

— СКОПЈЕ

БИГОРСКИ
НАУЧНО-КУЛТУРНИ
СОБИРИ
ГОСТИВАР

ИЗЛОЖБЕН САЛОН НА ЦЕНТАРОТ
9. I. — 24. I. 1974 ГОДИНА

УМЕТНОСТА ВРЕДИ САМО ТОГАШ, КОГА ЗАД СЕКООЕ
ДЕЛО СТОИ ИСКРЕН ЧОВЕК

Секој народ си го бара коренот во длабочина. Името на тој корен на сите јазици е различно, и, пак, значењето му е едно: *Минато*. Во таков простор на времето, простор избразден од тегоби и надежи, лежат како мозаик вековите, и значење се во тие векови луѓето и настаните, мошне зависни едни од други. Ги демне заборав — не му се предаваат; врз свој пиедестал на истрајувањето се. *Настаните*. И луѓето со нив и во нив.

Оние што ќе дојдат по тие луѓе, по таа некогаш жива арматура на историјата, носат во крвта обврска да си го знаат и да го почитуваат своето потекло. Таа приврзаност кон *Минатото* (чин кој бездруго треба и мора да биде ослободен од мистификација и самопоклонство) е обврска на *Денешнината* во која е нашата сила и нашиот разум за да се стигне до *Иднината*.

Стојам пред скулптурите на човек што ги разгртува
корењата и им ги бара облиците и значењето. Ги бара и
ги открива, и ние, на еден начин веќе негови придруж-
ници, и самиште ги испитуваме своите претпоставки: какви
биле оние чиј внатрешен живот сме го запознале и сме
го вткаеле во оваа Денешнина, во оваа самобитност.
Зашто секое време носи и свои големини. Вчерашните
големини ги знаеме, денешните ни се само претпоставка;
ги претчувствуваме, утре друг ќе ги согледа и ќе им ја
бара убавината, значењето на таа убавина, трајноста на
тоа значење.

Секој народ си го бара коренот во длабочина. Името
на тој корен му е: *Минато*.

Славко Јаневски

„... да живуємо
яко браќа, еден
за другога да се
молиме, еден дру-
гога да жалимо,
еден другому да
поможеме, еден
другому тежина-
та да носимо“.

КИРИЛ ПЕЛЧИНОВИК
(бронза)

„...за да может да се составит
еден општиј јазик прво е потреб-
но да излезат на јаве сите местни
наречија на јазикот ни...“

ПАРТЕНИЈА ЗОГРАФСКИ
(бронза)

„Наше отечество се велит Маке-
донија и мије се именуваме с. Ма-
кедонци“.

ГОРГИ ПУЛЕВСКИ
(бронза)

„... со мијачки јозик зборвет и
турци и рисјани во Мала Река ...“

ПАНАЈОТ ГИНОСКИ
(гипс)

„Горката шега е строва на пријателството. И кој не може да си го додржи јазикот, ќе помине лошо“.

ГРИГОР ПРЛИЧЕВ
(бронза)

„Младенчинјата се оште много крехки, та неможат да приеми и да слевјат некаја друга потврда и подалечна храна, освен најближнето млеко на естествената си и домашна дојница“. (1868, предговор кон Читанката)

КУЗМАН ШАПКАРЕВ
(бронза)

„Мнозина философи има гедари
и мнозина гедари станале фило-
зофи“.

МАРКО ЦЕПЕНКОВ
(бронза)

„Македнци постоянно воставали и борилсь в течение веков за независимость и свободу и своєю упорною борбо содействовали освобождению Сербии, Греции и Белгари“.

(Првата реченица во МЕМОРАНДУМОТ НА МАКЕДОНЦИТЕ упатен до балканските сојузници, „Македонски глас“ № 1, 17, 1913; прв потписник — веројатно и составувач — Димитрие Чуповски)

ДИМИТРИЕ ЧУПОВСКИ
(бронза)

1. КИРИЛ ПЕЈЧИНОВИК — ФИГУРА бронза
2. КИРИЛ ПЕЈЧИНОВИК — ПОРТРЕТ гипс
3. КИРИЛ ПЕЈЧИНОВИК — ФИГУРА бронза
4. КИРИЛ ПЕЈЧИНОВИК — ФИГУРА бронза
5. ПАРТЕНИЈА ЗОГРАФСКИ — ФИГУРА бронза
6. ЃОРЃИ ПУЛЕВСКИ — ФИГУРА бронза
7. ЃОРЃИ — ПУЛЕВСКИ — ПОРТРЕТ бронза
8. ПАНАЈОТ ЃИНОСКИ — ПОРТРЕТ гипс
9. ГРИГОР ПРАИЧЕВ — ПОРТРЕТ бронза
10. КУЗМАН ШАПКАРОВ — ФИГУРА бронза
11. МАРКО ЦЕПЕНКОВ — ПОРТРЕТ гипс
12. МАРКО ЦЕПЕНКОВ — ФИГУРА бронза
13. ДИМИТРИЕ ЧУПОВСКИ — ФИГУРА бронза
14. ЦРТЕЖИ — ПРЕРОДБА

Томислав Серафимоски, роден е на 14 јули во 1935 година во село Зубовце — Гостиварско.

Училиште за применета уметност завршува во Сплит, а дипломира на Академијата за ликовна уметност во Загреб во класата на проф. Антун Аугустинчиќ. Една година поминува во мајсторската работилница на својот професор, а потоа во 1963 година доаѓа во својот роден град. Таму работи две години како професор во гимназија.

Во 1964 година со изложената скулптура „МИР“ во Словен Градец добива и признание, и по препорака на своите професори Антун Аугустинчиќ и Крсто Хегедушиќ заминува за Париз. Таму останува четири години, од кои 6 месеци поминува на Бозар во ателјето на проф. Адан, а потоа над две години минува како соработник во ателјето на познатата вајарка Алиција Пеналба.

Кон крајот на 1959 година го напушта Париз и се враќа во Скопје каде што кратко време работи како сценеограф во РТВ — Скопје.

Во 1970 година доаѓа во Гостивар за директор на ДСМот на културата, каде што и денеска работи и живее.

Адреса: Борче Јованоски 105 — Гостивар
тел. 094—71—062

Стокхолмска 3/9 — Скопје
тел. 091—58—808

ИЗЛОЖБИ

САМОСТОЈНИ:

1955 и 1957 во Гостивар

1956 во Сплит

1965 во Ријека

1967 во Париз

ГРУПНИ

КОЛЕКТИВНИ

ТЕМАТСКИ:

1957 — I „ИЗЛОЖБА МЛАДИХ“ во Сплит; Од 1962 година до денеска учествува речиси во сите колективни изложби на Друштвото на ликовните уметници на Македонија. 1965 година во Скопје на изложбата на „СКОПЈЕ 1963 ВО ДЕЛАТА НА ЛИКОВНИТЕ УМЕТНИЦИ НА ЈУГОСЛАВИЈА“. Во 1965 година во Словен Градец на југословенската изложба „ДВАЕСЕТ ГОДИНИ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ВО БОРБА ЗА МИР И РАМНОПРАВНОСТ МЕЃУ НАРОДИТЕ“. Во 1970 година во Скопје на изложбата „МОЕТО САКАНО ДЕЛО“. 1970 година во Скопје на изложбата „НОБ И НАШЕТО ИСТОРИСКО МИНАТО“. 1972 година Југословенска ревијална изложба на слики, скулптури и графики по повод „ДЕСЕТГОДИШНИОТ ЈУБИЛЕЈ НА ИЗЛОЖБЕНИОТ САЛОН НА ДОМОТ НА ЈНА“ Ријека.

ИЗРАБОТИЛ ЈАВНИ СПОМЕНИЦИ И СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

- Спомен релјеф „НАШИТЕ ВО ШПАНИЈА“ за касарната — Трсат Ријека;
- Покрај релјефот, биста — БЛАГОЕ ПАРОВИК — командант на нашите борци во Шпанија 1937 — 1938 година
- Спомен биста на ВЛАДИМИР ИЛИЧ ЛЕНИН во Гостивар
- Спомен на „ПЕТНАЕСЕТМИНАТА“ стрелани во Леуново — Гостиварско
- Спомен на „КИРИЛ ПЕЈЧИЛОВИК“ — Тетово
- Спомен — биста на ЧЕДЕ ФИЛИПОВСКИ — ДАМЕ с. Врапчиште — Гостиварско
- Спомен — биста на ЕЛИСИЕ ПОПОСКИ — МАРКО — Гостивар
- Спомен — биста на ЕЛИСИЕ ПОПОСКИ — МАРКО — Маврово — Гостиварско

НЕГОВИТЕ СКУЛПТУРИ СЕ НАОЃААТ

„ . . . Во повеќе приватни и колекционерски збирки, галерии и музеи во Сплит, Загреб, Белград, Ријека, Скопје, Истанбул, Рим и Париз, меѓу кои во Советот за култура — Сплит, Галеријата на Домот на ЈНА во Ријека, Музеј на град Скопје, Секретаријат за култура на СРМ и др.

НАГРАДИ

- I награда на „ИЗЛОЖБА МЛАДИХ“ во Сплит 1957 година.
- II награда на скулптура на изложбата „НОВ И НАШЕТО ИСТОРИСКО МИНАТО“ во Скопје 1971 година.

ИСКАЖУВАЊА:

„Во изложените скулптури кај Серафимоски доминираат динамиката и рамномерноста на движењето со замав на младоста, што ја освежува инаку оваа успешна изложба на млади уметници во Бискуповата палата“.

4 јули 1957 година
„Слободна Далмација“
Н. Б.

Под наслов „УМЕТНОСТА ИЗВИРА ОД ЧОВЕКОВОТО СРЦЕ“

„ . . . Уметноста извира од човековото срце за поворно да му се врати, а ние тоа со задоволство го среќаваме во експресивната фигуративна форма и во мисловниот ликовен израз кај двајцата уметници — Италијанецот Кастањоли и Југословенот Серафимоски.

Графиките на тема **МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР** и серијата на скулптури — **ИНТИМНА ПЛАСТИКА**, во кој преовладува чистотата на ликовниот израз, јасно говорат за една тенденција која води кон една светска модерна пилореска . . . “

1 август 1965 година
„Ла воче дел пополо“
Атина Пересон, историчар
на уметноста-ликовен
критичар

„ . . . Скулпторот Томислав Серафимоски го немам видено, но затоа неговите скулптури во салонот на Домот на ЈНА во Риека љубопитно ги разгледав. И тој е поет на Југот. Го гледам неговото „овчарче од Шар Планина“ од камен како свира на кавал и се потсетувам на карпестите планини на Македонија. Носталгија за Југот, носталгија за небесните височини. Тој е млад, тој е исполнет со елан, соништа и надежи . . . “

15 август 1965 година
„Нова Македонија“
Ѓокомо Скоти

„... Достоен на системот на работењето и сфаќањата на солидноста на загрепското вајарско училиште, чиј е ученик, Серафимоски не се оддалечува од човечката фигура која е централна тема на неговото работење. Според играорниот македонски фолклор чувствува посебен афинитет. Карактеристично е за Серафимоски тоа што ја затвора композицијата, дозволувајќи пренапрегнатост само на една страна, делкајќи ја површината на широки плохи, сè со цел да ја засили монументалноста и просторноста на пластиката.

На минијатурната интимна пластика уметниковиот талент дојде до најголем израз, како и неговиот метод на работа, вродената смисла за просторност и однос на масата, за монументалност на пластиката, а над сè неговата возбужденост при работењето го ставаат во редот на сериозните македонски уметници, кои со солиден ликовен пристап на делото доаѓаат до сопствен израз...“

7 август 1965 година

„Нови лист“

Радмила Матејчиќ, историчар
на уметноста — ликовен критичар

„... Темпераментот и вродената поезија на Македонецот прозборува со најчувствителниот облик во просторот. Релјефот „НАШИТЕ ВО ШПАНИЈА“ ни презентира огнострел на улиците во Мадрид под врелото шпанско сонце темата „Борба на нашите во Шпанија“ како да го ангажирала уметникот. Оттука и бистата на Благое Паровиќ. Пред нас е оживеан лик на човек кој неодоливо проговорува. Скулптурата „Бегство“ во која се нагласени основните контури на оваа минијатурна пластика оддава монументалност на споменик, и покрај тоа што лириката на Серафимоски е присутна. Слична на „Бегство“ по својата форма е и „Весник на слободата“, само што овде акцијата е понагласена, доминира движењето и динамичноста како на секој оној што носи добри вести.

Со настојчивост кон поезијата и прочистеноста на линиите низ рафинираниот тек на плохите реализирани е скулптурата „МАРКС — ЕНГЕЛС“. Од масивно-затворената експресионистичка форма нè затоплува благородната насмевка на великиот Маркс, на кој се потпира Енгелс, природно тесно врзан за својот другар и истомисленик. Серафимоски го изрази и своето најинтимно, она што го создало како што денес го запознаваме. Тоа се Македонија и неговиот човек. „МОТИВОТ ОД ШАР ПЛАНИНА“ всушност е фрлаш. Геометриски едноставна, оваа фигура е изразно богата. Во неа, како и во скулптурата „ЗУРЛАШ“, вајарот дал максимум на сензибилитетот. Ја изразил својата елементарна врска со крајот во кој израснал, проговорил најискрено.

Човекот е основна преокупација на Серафимоски. Човекот е почеток и крај, него треба скулпторски да го градиме и да настојваме тој секогаш во суштина да стане човек. Во тоа е и силата на овој млад вајар...“

6 август 1965 година
„Народна армија“
Татјана Олуџиќ, професор

„...Југословенскиот уметник Серафимоски презентирајќи македонски фолклор со издиференцирани и јасни форми на играорци, музичари, зурлаши и други национални инструменти, постигнува ретка живост на движењето...“

25 јануари 1967 година
„А' ФИГАРО“
Ј. Вано, ликовен критичар

„...Серафимоски, верен на класично реалистичкиот пристап кон уметничкото творештво, вешто ја задржува драмската експресивност во едно силно машко тело, свиткано од трагичниот грч на смртта.“

Од книгата „Смртно ранет град“
1968 година
Борис Петкоски, ликовен критичар

ОД „ОГЛЕДАЛО“

Поклади идет, се чудиш колку манци да направиш. Пак се берете по две куќи по три на једно да покладите, да разлагуете, да поете песни соблазнителни, да јадете до ден, да се опиете и скверна бездјелија да чините за три дни. Немојте, христиани, не губите си душите, не празнујте погански. Сам покладиси со своата челад, штогодер јади, помало пиј, поскоро стани, метание чини, зашто утре е велик пост. Зашто го велат велик, голпм? Зашто голем колку бужикниј пости и он. Зашто го велат великиј пост? Зашто голем захмет треба да тегнеме во него, многу метание, многу богомолство, не пиење, нејадење, нелутење се, некарање се, со жена си у постела неспиење, крштење, сриг и сваќи и гозби нечинење, нешцуење се, невржуење се, опростуење се сиромат пригледуење, утро вечер, на полден, три пути денес када се крстиш, метание да чиниш, Бога да молиш да ти прости што си чинил сва година. И зашто го викаат великиј пост? Зашто јест десеток он. Демек, на годината имаат 366 дни, от десет једен да дадеме Богу, другите нам 9 дена. Што си грешуал срдце, да ти простит и да те помилуват во тија дни. Десетоците собрани на куп во великиј пост, отсубота и недела башка, чинат 36 и пол со велика субота и со ноќта спроти велик ден. До полноќ све се постит, никоа субота не се постит, салт велика субота се постит и спроти неделата до полноќ. Така се плаќа десеток Богу, така се измолует Бога.

А вије, како виѓам, једни људи, во сирна недела гоа идет на прочка, да се простит, а не се прошгават со гаразието, со пизматарите, токо пак со пријателите. И кому што му мисли пак му мислит велит: „Учиниохме закон и прочка“. А прочка не бива така, токо ка што пишет стихирата на поклади вечер на стиховне, прва стихира глас 4.

ЗА БРАКАТА МИЛАДИНОВЦИ

(Од писмата до Христо Т'пчилештов)

„Молјам Ви се премного да се сторите мукает за Димитрија Младинов да излезе од заточение. Многобројната му фамилија много м'ка тегле за јадење и всичките потреби. Мољам Ве да ме известите где се намира да знаеме“.

(1861)

„При том Ве молјам да се погрижите и за несчасните братја Димитрија и Константина Миладинова, за да ги избавите од темначното затворение, за да не си убијат здравјето и животта, тија лјуди невино страдат, и ако нешто похарчите за нив нека биде на наш смет, толко да ги избавите, молјам Ви се много“.

(1862)

ПАТРИОТСКА ПЕСНА

Чујте, жители македонски. Назе ништо не ни челат.
От азиатци насилне, а в туѓина укорство.
Туѓа страна е непријатна, в туѓина све напорки гледает
и несносни прешебоци свием ни велјаат.
Ем во туѓина Македонцим кому како му текнет,
све намуртено, свием лошк ни називаат.
Да ли сте чуле, Македонци, стари лјуди што говорат:
„От Македонци појунаци над нив не било.
Цар Александар Македонски триста лета пред Христа
со Македонци сву вселену повладал“.
Наш крал Филип — Славјанин е, цар Александар
наши баби славјански ги родиле. Славјанин е,
Македонци! Сетите се за јунакство македонско,
та спроти старих вие сега да следувате!
Похарно е да изгиниме в наша мила татковина,
от коли оваке да гледаме свјако злосторство.

ОД „ОГЛЕДАЛО“

„Пошто не ќе идемо у царство небесное, а зашто се мучимо на овој век, зашто постимо, зашто се крштеамо, зашто се закспуемо, зашто за душа давамо, зашто од други вери мучени биднуемо, зашто от кадра долу слезуемо, зашто зелено не носимо, зашто хубаво не носимо, зашто от Турци помало зборимо, зашто каде не не јакат и газат, трпимо, зашто!?. Нели за Христа?“

Пошто за Христа трпимо, баре да го слушамо што ни вели. Он не ни вели нешто тешко, токо лесно. Он ни велит да љубимо једен друго, да се проштааме, да се жалиме, да седимо мудро, да не збесуемо како мали деца, да не се опијаме, да не блудуаме, да не пиеме вино без мера, да не скакамо хоро како безумни што скакат.

А мије и празникот што го служиме једнаш у годината, и него непристојно го служиме, а не побожно. Баш на денот вардиме да се опиемо, да скакамо, да збесуамо. Сва ноќ седите, пеете и бесуете, не го молите светецот, токо го наљутуете, и тој не ве измолует пред Бога и не ви помогут, и нафиле си арчите арчот“.

Е П И Т А Ф (1835)

Стихови на глас трпезечки.
Теарце му негово рождение,
Пречиста и Хиландар потстрижение,
Лешок му е негоо воспитание,
под плочава негоо почивание.
Од негово свое отшествие,
до Христово второ пришествие,
молит вас браќа негои лјубимија
хотјаштија прочитати сија,
да речете: Бог да би го простил,
зере у гроб црвите ги гостил.
Овде лежи Кирилово тело,
у манастир и у Лешок село,
да Бог за доброе дело.

ТЕКСТ: д-р ТОМЕ САЗДОВ

МУЗИКА: РИСТО АВРАМОВСКИ

УЧЕСНИЦИ ВО РЕЦИТАЛОТ:

НАДА ГЕШОВСКА

ВУКАН ДИНЕВСКИ

АЦО ЈОВАНОВСКИ

САМОИЛ ДУКОВСКИ

РЕЖИЈА: ВУКАН ДИНЕВСКИ

за издавачот
ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА И ИНФОРМАЦИИ
НА ГРАД СКОПЈЕ

предговор
СЛАВКО ЈАНЕВСКИ — АКАДЕМИК

текст кон репродукциите
проф. д-р ХАРАЛАМПИЕ ПОЛЕНАКОВИК — АКАДЕМИК

јазична редакција
ДИМИТАР ПАНЕВСКИ

Изложбата ја постави
СПАСЕ КУНОСКИ
академски сликар

каталог
ТОМИСЛАВ СЕРАФИМОСКИ
академски скулптор

печатница
„СТОПАНСКИ ВЕСНИК“ — Скопје

тираж
500 ПРИМЕРОЦИ

